

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: kariškiams 8 rub-
liai Atskiri numeriai 30 kap.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Mickevičiaus g. - vė Nr. 16.).

Nr. 19

Kaunas, rugsėjo mėnesio 25 diena

1919 m.

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Rugsėjo 9 — 20 d. 1919 m.).

Santykiai su lenkais.

Pagrobūs Seinus smalsūs lenkų geiduliai lyg biškį aprimo. Geroką tarpą didesnių žygių jie nebedarė. Tačiau smulkesni išpatylo antpuldinėjimai nuolat pasikartoja visame lietuvių - lenkų kariuomenės linijos platumė. Faktų daugybė. Visų nei nesuskaitysi. Čia paminėsiu tik svarbesnius.

8—IX. legionininkai puolė mūsų sargybą Tarnovkoje, be jokios priežasties šaudė Kučionių kaimą ir sužeidė vieną moterį. Vieškelių linijoje Seinai. — Lazdijai kasdien legionininkai antpuldinėja mūsų sargybos punktus.

9—IX lenkai smarkiai puolė Viesų tiltą, bet buvo atmušti. Paskui pas vieną lenką rasti dokumentai, kurie aiškiai patikrino, kad į lenkų išskaičiavimus tarp kitko įeina žygiavimo Ukmergės link planas. Kitą kart, rugs. 12 d., legionininkai vėl puolė Viesų tiltą. Šiuo kart, atkaklus mūšis tęsėsi dvi valandį. Sekančią dieną žymios legionininkų pajėgos antpuolė Kmitų kaimo srity (ant Nerės kranto) mūsų užtvaram, tačiau buvo tinkamai atremti.

Užimtose vietose lenkai antmeta gyventojams didelių kontribucijų. Štai Punsko miestelis turėjo sumokėti 6000 rublių, o Punsko valsčius — 40.000 rub.

Rugsėjo 14—19 d. patikrintomis žiniomis lenkai sutraukė daugiau pajėgų Butrimonių-Vievio linijoje ir keliose vietose įsiskverbė priekin.

Begalo įkiršinti panašiais nieku nepamatuotais legionininkų puolimais mūsų kareiviai iš savo pusės padarė kontr-puolimą ant Musninkų, kur lenkai turėjo didelių nuostolių. Lenkų numanymu — tik jie vieni turi ypatingas teises kitus mušti, o jų paliesti negalima. Tad po Musninkų mūšio, susibūrusi virš 1000 legionininkų rugsėjo 19 d. plačiu Balninkų — Širvintų — Čiobiškių frontu ėmė slinkti Ukmergės link. Įvyko didžiai kraujingų mūšių prie Čiobiškių ir Viesų tiltų Gevonyse, Bogušlaviškiuose ir Šešuoliuose. Spyriamos gausių legionininkų mūsų dalys kovodamos traukėsi atgal. Vievių—Vaitkuniškių—Pabaisko—Balninkų linijoje; legionininkų žygiavimas buvo atremtas.

Dabar lenkų pirmutinės dalys įsigalėjo Čiobiškio Šešuolių—Želvos ruože. Jų žvalgai pasirodo: Anto-

kolio ir Varžkaimių dvaruose, Jačionyse, Skominiuose, palei Vytinės mišką ir kitur.

Tokių dovanų teikdami, lenkų vadai „ieško“ kelių susitarti su lietuviais ir nesidrovi net Santarvei ir ją atstovaujančioms karo misijoms skūstis ant lietuvių, kad su jais, būsią: negalima susitarti, nieku būdu negalima susikalbėti. Nesidrovi naiviai tikrinti, kad lietuviai antpuldinėja lenkų sargybą, o „važiuodami“ bolševikų frontan ešelonai pakeliui atėjo Musninkų sargybai pagalbon. Reiškia, bolševikų frontan siučiamieji lenkų legionininkai visai „netikėtai“ atsidūrė palei Ukmergę (sic!). Nieko sau lenkų vadų politikavimas!

Rusų frontas.

Kovos su bolševikais priėmė taip vadinamąjį pozicinį pobūdį. Svarbi nepereinama prigimties kliūtis — Dauguva privertė kovojančius ilgam laikui susilaiskyti vietoje, o kad mažiau turėti nuo artilerijougnies nuostolių abi pusės priverstos buvo taisytir kasimų, blindažų ir kitų pozicinio karo gynimoss punktų.

Tuo būdu savaime susidarė pozicinių kovų apytovos. Nūdien šis pakitėjimas ryškiai pastebemas. I tikrai. Pirmiau, kuomet kovojančios kariuomenėi veikė atvirame lauke, buvo vadovautasi išimtinai lausko karo taktikos taisyklėmis. Kaip mūsų, taip ir raudonarmiečių kariuomenės plačiai vadovavosi įvairiais pergrupiravimais, apsiautimais ir kitos rūšies sumaniais manevravimais — tai lauko karo žymės. Juo kuri pusė gudriau suklaidindavo savo priešininką, juo daugiau turėdavo laimėjimo šansų. Dabartės gi įėjus naujon karo fazen, prisieina vadovautis ir kitokiais pozicinio karo dėsniais. Čia jau kareivis arba vadas nieko nepėš savo sumanumu bei drąsumu, bet tiesiog prisieina priešpastatyti technikos išradimų, kulkosvaidžių, o ypač artilerijos ugnies galybę. Ir dabar, atsiėmus Dauguvos krantų, daugiausia kovoja artilerija su kulkosvaidžiais. Šiai ar kitai pusei žygiuoti frontu pirmyn tikrai neįmanoma: sutarškės kulkosvaidžiai, apibers šrapnelėmis bei granatomis — ir veik puolančius išskins, likusius atmes atgal, o kad nugalėti tokią kliūtį kaip upė, reikalinga tūkstančiai žmonių aukų. Štai kodėl paskutiniuoju laiku mūsų kariuomenė laikosi vietoje, o vien žiauriai grumiasi artilerija.

Priešininko pajėgos žymiai padidėjo. Be tų pulkų kurie dalyvavo paskutinėse operacijose Daugpily yra keturi naujai atgabenti pulkai, būtent du komunistų estų pulku ir du komunistiniu latvių pulku. Be to raudonarmiečiai turi naują 8' kalibro batarėją, su kuria vistik rimtai prisieina skaitytis, tuolabiau, kad tē-

mijantis areostatas gerai korektuoja sunkiųjų patrankų ugnį. Apskritai visus šių dienų mūšius vadauja beveik viena artilerijos ugnis, kuri dažnai virsta aršiausia kanonada. Pėstininkai beveik nedalyvauja mūšiuose. Smarkiausi artilerijos mūšiai nūdien dažnai pasikartoja Kalkūnų srityse ir dešiniame pietų fronto bare. Tose vietose esti negirdėtai žiaurių vien artilerijos grūmtinių, kokios atsitikdavo tik didžiuliu Europos karo metu. Nuo patrankų ugnies mes ir priešininkas turi daug nuostolių užmuštais ir sužeistais. Iš atsižymėjusių mūsų artilerijos darbuotės nuotikių pažymėtina: sudaužimas priešininko blindazų su kulkosvaidžiais, sugadinimas tilto per Dauguvą ir kairiame šiaurės fronto bare atmušimas raudonarmiečių atakų.

22. IX. 1919 m.

Karinin. S—las.

Šiaurės fronto operacijos.

(Liepos 6 — 12 d. 1919 m.)

Liepos 9 d. Kairioji vora (Panevėžiečiai) slinko pirmyn. Ankstų rytą, nugalėjusi silpną raudonarmiečių pasipriešinimą, dešinioji tosios voros rinktinė paveldėjo Liudvigarą ir nei kiek nesusilaikydama stūmė besitraukiantį priešininką. Ilgainiui be kovų buvo paimitas antras maršruto punktas — Ladovka. Bolševikai greit pasitraukė į Tanenfeldą, kur užėmė iš kalno pagamintus kasimus. Todėl tuojau buvo pasiūsta stipri žvalgyba ištirti priešininko pozicijų padėtis. Vakare gautos žinios apie gretimųjų dalių laimėjimus. Todel rinktinė skubiai traukėsi Viltžėnų link.

Tuo tarpu vidurinė rinktinė iš savo pusės sėkmingai tęsė žygiavimo darbą ir be ypatingų sunkumų paėmė Svidriškius, Siperus ir kitus maršruto punktus. Pasiekus Kaukarių—Stamėnų—Draukų linijos pozicijų šioji rinktinė sutiko ytin smarkaus pasipriešinimo. Bet energingai padedant artilerijai, kuri jau spėjo užimti naują Trapšiškių kaimo poziciją, vidurinio baro rinktinė vistiek pavyko išmušti raudonarmiečius iš nurodytos pozicijos. Rusai priešindamiesi išlėto traukėsi Ilukštos kryptimi. Narsiai kovodama, rinktinė sistematingai sekė paskui rusų ir pavakare užėmė Šuviškių, Vygodką, planingai artindamos Ilukštos link, kame bolševikai turėjo atnaujintus senųjų rusų pozicijų kasimus, o ypač gerai jie įsistiprino aukštumose į šiaurės-vakarų nuo Ilukštos. Kad greičiau įveikus įsigalėjusį tose augštumose priešininką, skubotai buvo patraukta artilerija, kuri greta pėstininkų grandinių užėmė Šabalių kaimo poziciją ir tuojau atidarė Ilukštos pusės stiprią ugnį. Tečiau priešininkas negirdėtu atkaklumu gynėsi ir geroką tarpą sulaukė vidurinės rinktinės veržimosi. Bemažką 10 val. tęsėsi, be aiškaus mūsų pusės laimėjimo, svyrimo, žiauriausias visų rūšių ginklų mūšis. Pačiam mūšio sukury Šašalių ež. srity įsiskverbė rusų šarvuotas traukinys, kuris artilerijos ir kulkosvaidžių ugnimi palaikė besiginančiuosius. Tuo pačiu laiku iš anapus Dauguvos jūjų patrankos įkypai šaudė puolantių grandinių ruožą. Pastarųjų padėtis didžiai pablogėjo. Bet paskučiausias įtužusių kareivių puolimas galutinai nulėmė garsaus Ilukštos mūšio pergalę mūsų naudon. Nei šarvuotas traukinys, nei gausus granatų bėrimas nieko negelbėjo. Bolševikai pakriko ir, prisidengę galinga artilerijos ugnimi, pasitraukė Kazimieriškių—Munde—Kozeliškių—Tanenfeldo ankščiau paruošton pozicijon, kurios priešakys buvo apipintas digliuotų

vielų tvoromis ir kitokios rūšies pinklėmis. Tosios stiprios gausaus priešininko linijos, visiškai nuvargusi nuolatiniuose kovose vidurinė rinktinė negalėjo tikėtis paimti. Tatai svarbiausios josios jėgos nekuri laiką susilaikė naujoje pozicijoje: Dolnaja, Žigelna, o priešakinės dalys ant greitųjų įsistiprino Ilukštos—dv. Šlosbergo linijoje. Tuom ir užsibaigė liepos 9 d. vidurinės rinktinės darbuotė.

Kaip jau buvo minėta, nepatvari kairioji rinktinė gavo vieną paspirties kuopą, kuri drauge su Augškuržemiečiais nugalėjusi silpną raudonarmiečių sargybos pasipriešinimą, užėmė Duetėną. Ir šioje menkoje operacijoje Balachovičiaus šimtinė gudriai sugebėjo pavėluoti ir, tik paėmus Dreteną, jie ten atvyko. Toliau kairiojo baro rinktinės uždavinys visai liko neįvykdintas, nes rinktinės vadas apreiškė didelį nesumanumą, gi josios dalys pasirodė neturincios menkiausio kovos gabumo bei pasiryžimo. Ilgainiui rinktinė įsispraudė į priešininko jau apleistus apkasus (į pietus nuo Muntšė) ir ten besibastydama, visiškai nieko nenuveikusi, pateko smarkios artilerijos ugnies sūkurin. Šis nuotikis nepataisomai paveikė į balachoviečius. Kaip toliau pamatysim, paskutinė jūjų darbuotė buvo svarbiausia priežastis sumanytosios operacijos nepasisekimo.

Pavakare Kazimieriškių dv. srity buvo pastebėtas didelių priešininko nalių susibūrimas.

Reiškia, susidarė rimtas apsiautimo pavojus vidurinei rinktinėi, kuri per daug buvo įsibrovusi priekin ir tuo būdu atidengė savo kairiąją sparną, kurio apsaugojimas buvo pavestas toli atsilikusiai kairiajai rinktinėi.

Sunkios vidurinės rinktinės padėtis pataisymui iš bataliono rezervo buvo patraukta pagalbūn viena kuopa su uždaviniu: skubiai pasiekti Kriatkovinos—Leiškių rajono ir atakuoti priešininko dešiniojo sparno pozicijas, apimančias Kazimieriškių dvarą. Prieš tai toji kuopa buvo sulieta su pirmiau atvykusia paspirtin kairiosios rinktinės kuopa ir drauge traukė antpuolin. Rusai atidarė pragarišką kulkosvaidžių ir šautuvų ugnį; prieblandoje kuopos vis tik prišliaužė prie vielų tvoros, kurios įveikti be tam tikrų technikos prietaisų neįstengė.

Liepos 10 d. Brėkstant dešinioji rinktinė iš Lagovkos vėl traukė pirmyn, Tanenfeldo link. Pasiekus tojo punkto, pietryčių priemiškyje nuo Ilukštos buvo sutikta žiauria kulkosvaidžių ir bombasvaidžių ugnimi. Maža to; priešininko artilerija nesigailėdama bėrė daugybę šrapnelių, gausiai svaidė granatas. Žiaurios kovos tęsėsi visą dieną. Jose dalyvavo ir vidurinės voros dalys. Tečiau mūsų puolimai sprendžiamoji pasisekimo neturėjo. Vakare gausios raudonarmiečių jėgos keletą kartų darė priešpuolimų, kurie veik buvo sugniužinti mūsų kuopų pastangomis.

Vidurinė rinktinė, išsikėlus iš ryto Dalnaja—Ligelna linijos, žygiavimo Ilukštos—Tanenfeldo kryptimi. Priešininkas atsišaudydamas išlėto traukėsi. Neatsižvelgiant į tai, kad rusai narsiai gynėsi Ilukštos miškuose ir kad mūsų dalys begalo buvo nuvargę, vistiek šioji rinktinė 9 val. pasiekė Tanenfeldo—Ilukštos—Laukagalio linijos, kurios apkasuose ir įsigalėjo. Mūšis be paliovos tęsėsi iki pat vakaro, kuomet priešininko patrankos atidengė iki šiol negirdėto smarkumo ugnį. Tuo pačiu laiku prasidėjo vienas po kitam bolševikų priešpuolimai—išpradžių kairiajame sparne, o paskui visu ištisu frontu. Priešininko atakos pasikartojo iki gilių išvakarių. Antru kart pasirodė šarvuotas traukinys. Jis gerai sustiprino atakuojantių grandinių jėgas. Bet, neatsižvelgdamos į visas priešininko pas-

tangas būtina nustumti mūsų dalis,—pastarosios narsiai atmušė visus jojo priešpuolimus. Šios dienos kovose turėjom ypač sužeistais žymių nuostolių.

Kaip jau buvo sakyta, pasiūstos, dar kuopos liepos 9 d. savo antpuoliuose pasisekimo neturėjo ir iki sekančios dienos susilaikė prie rusų vielų pinklių. Tačiau liepos 10 d. tos dvi kuopos pakartojo puolimus. Šiuo kartu raudonarmiečiai pakriko ir netvarkoje bėgo. Kuopos užėmė priešininko pozicijas, o kiek vėliau paveldėjo patį Kazimieriškių dvarą, kame ir susilaikė.

Ilgainiui padėtis griežtai pakitėjo.

Mat, prispirė prie Dauguvos kranto raudonarmiečiai, gelbėdami save iš kritingos padėties, skubotai sutraukė iš anapus upės visas atsargos dalis, kurios tuč tuojau metėsi priešpuoliman ir tirštomis grandinėmis apniko mūsų kuopas. Jos, žinoma, negalėjo sulaukyti daug stipresnio priešininko skverbimosi ir tvarkingai traukėsi atgal. Kviatkovšnos kaimo srity viena patvaresnė kuopa ilgą laiką atkakliai spyrėsi. Tuomet priešininkas ėmė skverbtis į susidariusį Laukagali—Kviatkovšnos linijoje pralaužimą. Kuopų padėtis dar labiau pablogėjo. Kaip tik tuo kritingu momentu suspėjo atvykti iš Dveteno Balachoviečių šimtinė, kurios pagalba raudonarmiečių skverbimasis šiaip taip buvo likviduotas prieš sodžių Dalnąją.

Tuo laiku, kuomet kairioji šiaurės fronto vora sunkiai, bet sėkmingai mušė bolševikus, atėjo žinia, kad ties Zukerais persikėlė per Dauguvą Komunistinė latvių rinktinė iš 500 durtuvų su kulkosvaidžiais ir bombasvaidžiais ir netikėtai užpuolė Baverno įgulos Augškuržemiečius. Pastarieji nišlaikė komunistų spaudimo ir tuo būdu krito mūsų kairiojo sparno atramos punktas. Kaip paskui paaiškėjo, tai buvo permestas atskiras komunistinis batalionas, kuris, užėmęs Dvetiną, išsiplėtė į pietų-rytus llukštos kryptimi, taikydamas atkirsti mūsų kairiąją vorą. Tuoju buvo pasiūsta paskutinė bendro rezervo kuopa, kaipo priedanga prieš Baverno Komunistus.

Toji kuopa palei Baltkaimę susidūrė su staigiai antplūdusiu priešininku ir ilgą laiką su juomi šaudėsi, bet galutinai nustumti naują komunistų dalį, del pajėgų stokos, nepavyko.

Susidėjus sunkioms aplinkybėms, kad išvengus grūmojančių galimybių, neišpasakytai nuvargusi 4 sunkiose kovose ir per daug toli išsikišusi priekin kairioji vora turėjo pasitraukti kaimyninės vidurinės voros linijon, būtent: augštuma 137 — Gakeliai — Plitiškiai — Šiviškiai—Liudvigava—Tamėnai—Kaupiškiai. Šis atsitraukimas, padarytas grynai taktikos išskaičiavimais, buvo atliktas tvarkingai, priešininkui nespaudžiant.

Liepos 11 d. Kairioji vora užėmė nurodytą poziciją. Rytą ir dieną visame voros fronte buvo ramu. Tik protarpiais susišaudydavo mūsų ir priešininko žvalgai. Mariampoliečių bare girdėjosi smarki kanonada. Ramumas tvėrė iki pavakario, kuomet raudonarmiečiai ėmė slinkti pirmyn — abipusiai llukštos Subatų vieškelio. Nustūmę mūsų sargybą į N. Laseną, rusai atsidūrė vieno varsto atstume nuo Gavelių kaimo. Dešinėj pusėj ir dešiniojo šios voros sparno užpakaly greit pasigirdo stiprus šaudymasis. Reiškia, vidurinės voros ruože žiaurus mūšiai tebesitėsė. Netrukus priešininko grandinės pasirodė dešinėsios rinktinės sparne ir net jos užpakaly. Susidarė didelis pavojus tuom labiau, kad Mariampoliečių kairysis sparnas buvo pralauštas. Tuomet Panevėžiečiai pamažėl tvarkoje ėmė trauktis atgal Laseno link.

Neatsižvelgiant į dideles sunkenybes, kokiose prisiejo gintis nuo gausaus priešininko antpuodinėjimo, vistik vakare Panevėžiečiai užėmė Lasen — Kalno — Berzių — Kaupiškių ginimosi linijos poziciją, kur bolševikų veržimasis galutinai buvo sustabdytas.

Karininkas S—las

(B. T.).

✓ J. Tyslevos.

I K O V A...

Nors kasdien mus užpuola
Prūsai, rusai ir lenkai,
Bet mes kardo nenuleidžiam
Narsūs Lietuvos sūnai.
Drąsiai žengiam, drąsiai žengiam
Kauti priešus-plėšikus
Tuos, ką alina ir mindo
Brangius Lietuvos laukus.
Tuos, ką nori mums už laisvę
Duoti pančius ir grandis.
Ne vainikais, bet erškėčiais
Mūsų galvas jie dabins;
Mes karšta dvasia ir ginklu
Juos išvysim iš šalies.
Drąsiai žengiam, drąsiai žengiam
Kauti priešus-plėšikus,
Tuos, ką alina ir mindo
Brangius Lietuvos laukus!
Ir kariavę nesustosim
Narsūs Lietuvos sūnai,
Kol neliaus Tėvynės puolę
Prūsai, rusai ir lenkai!

Žižmariai.

11—7—19 m.

Dzūkijos panemunėse.

Oi žinau aš vienū kraštū
mūs šalalėn Lietuvon —
dzidzj vargū sunkiū naštū
tysia jie dziena dzienon...

Taip sako Dzūkijos panemunių poetas, taip dainuoja Dzūkijos dainius Liūdas Gira apie savo mylimąjį kraštą. Ir tik tas kraštas savo poetinga prigimčia, savo ypatingais privalumais galėjo išauklėti tokius dainius ir dailininkus, kaip Girą, Krėvę, Čiurlionį, Žmuidziniavičių, kompozitorių-muziką Sasnauską ir k. Beveik visi jie yra kilę iš dzūkų varguomenės, iš tėvelių, kurių gyslose baudžiauninkų kraujas plaukiojo, kurių motulės, eidamos vasaros darbymetę į laukus nešdavosi tuos savo paguodos ir vilties branduolėlius — nūdien mūsų žvaigždes — vienoj rankoj, o valgi ir trim lazdom drobine apgaubtą lopšį — kitoj. O ten laukuos kvėpuodami liūliuojančių rugių šiugždėjimu, lauko gėlių žydėjimu, Nemuno krantų paunksnėje jie pamylotą šalį, tuos laukus, tuos žmones ir tą visą padangę. O nors vėliau dauguma jų buvo į svetimąsias šalis iškeliavę, tai tik mokslų eitų ir ilgėdamies laukė dienos į gimtąją šalį, į savą Dzūkią sugrįžti.

Taip jie, taip daugeljs kitų anais laikais keliaudavo, lyg Lomonosovas, iš savo kampų į svetimąsias šalis mokslo įsigytų. Taip buvo rusų laikais, Lietuvai tamsiosios nakties laikais.

Išbrėško diena. Seniau tik sapne sapnuoti mūsų

Mūsų taikingumas ir lenkų klastos.

Mums patiems įkuru nuolat rašyti apie lenkus, taip lygiai kaip visas lenkų elgimasis Lietuvoje yra įkyrus kiekvienam mūsų piliečiui.

Žinant, kad su Lenkija mes esame kaimynai, darosi aiški išvada, kad visuomet su jais turėsime santykių. Ir norėtūsi kartais paminėti, kad mūsų santykiai eina geryn, bet to neleidžia pasakyti visa lenkų darbuotė.

Aš išreikšiu nuomonę, kad gal ir galėtum galop šiame tame tartis su lenkais, kurie gyvena Lenkijoje, bet stačiai kelio stovi ribų neturintis jų raujas.

Aišku, kad mes galėtume tartis su demokratiniais lenkų sluoksniais, galėtume tartis su darbo žmonių Lenkija, bet ji tiek prislėgta lenkų ponijos, kad negali nė kvėptelti.

Grynai imperialistinė Lenkų valdžios politika, kurią veda jų dvarininkai ir kurią santykiuose su Lietuva nuolat kursto mūsų išsigimėliai dvarininkai, neleidžia tarti gero žodžio.

Argi gali kuomet nors mūsų kariuomenė užmiršti žiaurų sušaudymą mūsų karininko Grubliausko. Ypač, kad tame visų teisių neigime, viso žmogiškumo nustojime dalyvavo iš mūsų dar pusės lenkas-dvarininkas Stodolkevičius, kuriam priguli ytin aktinda rolė.

Ar gali kuomet nors mūsų kariuomenė užmiršti ir visą lietuvių persekiojimą lenkų okupuotose vietose. Neminėsiu visko kas šiuo klausimu jau buvo rašyta mūsų spaudoje. Priminsiu paskutinį, apie kurį mums pranešta.

Rugsėjo 15 d. Pakalnių miestelyje lenkai suėmė Zofiją Skrebiškaitę už tai, kad ji buvo lietuvaitė. Be to lenkai iškrėtė visą raštinę, paėmė 1500 auksinų, kurių skaičiuje yra ir minimos lietuvaitešės pinigai. O, ašarota Vilniaus pakalnė....

Galop, kaip mūsų kariuomenė gali žiūrėti į rugpiučio 29—30 d. lenkų rengiamą sukilimą, kurio tikrumą patvirtina ypatinga tardymo komisija.

norai-godelės nūn tikrumu virto. Mūs vieškelėliai nuo Lietuvos kareivių bernelių dunda; mūs milžinkapių ir piliakalnių jaunosios tėvynės milžinai sergsti. Toli mūsų kraugeriai esam laisvi. Ir Dzūkijos panemuniai tą laisvės šventę švęstų, tik, deja, nežino kaip, neturi šventyklų — pradžios mokyklų, tų tautos žinynų čia dar nesimato.

Nesenai buvau užklydęs tuose Dzūkijos panemuniuose, savo krašte — tarp Alytaus ir Druskininkų, Suvalkų pusėj. Čia vis tie patys žmonės, kaip ir prieš karą: svetingi, duosnūs, atvirūs ir daugumoj tamsūs. O Tėvynės duobekasiai, Dzūkijos drarininkėliai del tų žmonių pusėtino tamsumo rankas iš džiaugsmo trina. Antai tik iš Alytaus, kaip žmonės sako, arti aštuonių dešimčių tų ponų pantaplių, sukvailėjusių vaikinių, į lenkus išeita. To paties Alytaus apygardų žmonės skundžiasi del kaikurių vietos vaidžios įstaigų lenkuojančių valdininkėlių elgimosi; varguomenė skundžiasi del labai brangiai pardavinėjamo iš kitų valstybių atsiųsto vaikams maisto. Pasak jų, niekam iš varginėsių to maisto netenka nei paragaut. Krikštonių sodžiuoj vokiečių laikais niekeno nerinktas šaltyšius Lapeška, del kurio ištikimybės keletas gerų žmonių vokiečių kalėjimuose po kelerius metus puvo, dauguma žmonių kuone elgėtom tapo, nūn įsidrąsinęs pats jokios Lietuvos valstybei duoklės neduodas, kitus jį sekt kurstas ir save lenku vadindamas, tik lenkus ir garbinas. Miciūnų sodžiaus „šlėkta“ Gidukas, rusų laikais Leipalingy viršaičiu buvęs, nūn po aštuonis le-

Kyla klausimas, kieno gi tai darbas, kad sugadintas per Nemunėlį tiltas, kad vienoje vietoje išardytas gelžkelis. Mūsų frontas laikinai buvo lyg ir atkirstas. O tuo pat laiku praėjusios savaitės pabaigoje Širvintų — Musninkų ruožtu skaitlingos lenkų jėgos bando pulti Ukmergę, kur kovose mes turime nukautų bei sužeistų.

Paminėjau tik dalį atsitikimų, paskutiniu metu laiku įvykusių. Argi jie gali vesti mus prie kokių tai geresnių santykių. Ir galop, ar taip elgdamiesi, patys lenkai nori ką doro sulaukti.

Tik tuomet galimi tikri tarimaisi, kuomet lenkai užmirš visą dabar varomą politiką, kuomet savo tikrumą lenkai sakys ne vien mandagumu padengtuose žodžiuose, bet rodys ir savo darbuose. Sv.

Pirmiau ir dabar.

Užėjo sunki gadynė! Pasaulis virto vienu baisiu karo lauku. Beširdis karas tūkstančiais skynė kareivėlius, nelyginant, kaip piovejus rugpiūtei atėjus, kerta rugių šiaudus.

Visa Lietuva paplūdo ašarų klanais... Verkė motinė, išleisdama karan sūnelį. Verkė, vaitojo, ir slap-tai manė savo širdyje: „Viešpatie, koks negailestingas nūn Tu esi! Kiek tai naktų aš nemiegojau, kol sūnelį užauginau; jam susirgus, kiek ašarų išliedavau; tikėjau užsiauginsiu sau sūnelį, duonos pelnytojėlį, kurs bus man senatvėje prieglauda paguoda. O dabar?... Kas man senatvėje nors vieną meilės žodelį išstars?...“ Verkė motinė, lyg gegutė girioje kukavo, savo vienturtelio sūnelio gailėjo. Nuliūdes tėvelis ramino namiškius. Jisai tikėjo, kad, pasibaigus karui, vėl sugrįš jo mylimas sūnelis. BroLIAI ir sesutės vaikščiojo nuliūde. Daugiau aimanavo ir rankas laužė merguzėlė, skirdamasi su savo bernužėliu: „Ar tu atmeni, berneli, tuos vasaros vakarus, kada mudu vaikščiodavova po

gioninkus slepiąs, juos užlaikąs ir tam kampely lenkų darbuotę kaip mokėdamas remiąs. Lietuviškiausias Kaziulių sodžius, pasak žmonių, nei vieno naujoko Lietuvos kariuomenei nedavęs, o aplinkiniai gyventojai Kaziulius drebėdami mini: Kaziuliai Druskininkų lenkų apginkluoti apsisprendę lenkai esą ir del nakties darbų banditų lizdu virte. Kad nesenai Liškevos klebonija liko išplėšta ir klebonas tarsi obuolys sumušta — tai sako taip pat Kaziulių rankos prikišta.

Čia sodžiai tankūs, jie dideli, bet, rodos, užmiršti Dievo, užmiršti žmonių — užmiršti mūsų gražieji Dzūkijos panemuniai! Šie Dzūkijos žmonės patys sau palikti; jie neturi mokyklų, neturi vadovų ir todėl jie bejėgiam vaikams panašūs, kuriuos marga plaštakėlė ar koks mažasai nykštukas į mišką nuviliojęs pranyksta, o vaikai ima mamos verkti.

Alytaus miške, prie Simno-Varėnos plento, pašonių prikaptuota daug velėnų krūvų; prie dar nesukrautų velėnų su dideliu kastuvu, susirietus apysenė moteriškė kamuojasi kraudama velėnas į krūvas. Gailus jos veidas tarsi tik ir prašėsi paguodos.

— Ar tamsta plento sargas? — paklausiau.

— Ne, ponuli, — mano vyras, tik jam susirgus turiu jį pavaduoti. Nabagėlis patrūko velėnas bekapliuodamas — kraujai pratrūko iš burnos bėgt. O daug dar liko dirbt, ką kunduktorius uždavė.

— O algos kiek imat?

žalias lankas, palei sriovenantį upelį, meilės žodelius šnekėdavova.... Ir taip buvo mudviem gera...“

Bet atėjo valanda, ir Lietuvos bernelis išvažiavo karan svetimos žemės gintų. Kas valandą, kas dieną laukė namiškiai jų mylimojo sugryžtant iš karo lauko. Viliasi, laukia metus, antrus, trečius. Neužmiršta ir mergelė savo bernužėlio: „Berneli, dobilėli“, aimanuoja jinai: „kur tu dingai? Sugrįžk, laukiu tavęs, laukiu kaip brangiausio daikto.“

Taip prabėga keturi metai. Ir tik po tų metų namiškiai galop susilaukia savo sūnaus, savo brolelio, ir vargšė mergelė savo bernelio: Ir vėl jie džiaugsmo pilni pergyvena savo jaunąsias dienas. Bet, deja, neilgai jie džiaugiasi ta laime.

Lietuvos bernelis, kovodamas svetimoje žemėje už svetimus tikslus, iškovojo ir savo šaliai laisvę. Bet Lietuvos priešai, išvydę mūsų laisvą tėvynę, užpuola ant jos ir grobia jos miestus, kaimus...

Ir vėl reikia berneliui stoti karužėn, bet šiuo kart jau savo tėvynės laisvės gintų, o ne svetimiams tarnauti.

Nevisi toki buvo, kaip minėtas bernelis. Daug sūnų neišgirdo Lietuvos-motinėlės balso, neatjautė jos pavojaus.

Nenusimena Lietuvos bernelis; jisai pilnas vilties, jo gyslose teka mūsų prabočių karžygiškas kraujas; širdis karštai plaka ir tartum jam kas sako: šerk žirgą, šveisk kilpas, pentinus, galask plieno kardą ir skubėk karo laukan ginti tėvų žemės laisvę.

Ir vėl atsiskiria bernelis nuo savųjų, nuo mylimos mergelės....

Lietuvos sodžiuose vėl girdisi verksmas, — vėl ašaros... Bet tai jau ne nusiminimo, o džiaugsmo, pasididžiavimo ašaros. Nors gaila mergelei savojo bernelio, bet kartu ji ir didžiuojasi jo pasiryžimu ginti žūstančią tėvynę ir laimindama išleidžia jį karan.

Kaip tikras sūnus, mylintis savo motiną, bernelis nesigaili ir gyvybės aukoti už tėvų šalelę, nes jis su-

pranta, kad Lietuva gali būti atliuosuota nuo priešų tik beruelių aukomis. Jis žino, kad jeigu jam lemta bus žūti už tėvynės laisvę, tai jo vardas neišnyks, net amžinai bus minimas ainių. Ateinančios kartos vertins ir gerbs jo didį pasišventimą, jo atsidavimą Tėvynės reikalams.

Skaitys ainiai šių dienų istoriją, didžiuosius mūsų narsiosios kariuomenės žygiais; jos darbai bus jiems pavyzdžiu ir iš jų ainiai sems stiprybės taip, kaip mes dabar semiame iš Gedimino, Algirdo, Keistučio ir Vytauto laikų.

Garbė jums Lietuvos Karžygiai, kurie išgirdote savo Motinos-Tėvynės gaudų balsą, atjautėt jos kančias ir stojote petys į petį ginti jos laivės nuo svetimųjų užpuolikų-grobuonių. Garbė tat Jums, Lietuvos didvyriai!...

Juodas Mikoliukas.

Mūsų kareivių neatsargumas.

Paprastai kareiviai turėtų žūti tiktai fronte ir gal kartais nuo netikėtų sunkių ligų. Dabar gi matome daugelį atsitikimų, kad mūsų kareiviai dingsta dėliai savo draugų neatsargumo. Štai kad ir paskutinis atsitikimas Šakiuose. Rugsėjo 9. d. kareivis knibinėjo šautuvą. Tuo tarpu šautuvas iššovė ir mirtinai sužeidė priešai sėdintį kitą kareivį.

Ir panašių atsitikimų, kaip girdėt, pilna. Net kalbama, kad nukautų dėliai neatsargumo būna daugiau, negu pačiam fronte.

Dėliai ko taip atsitinka? — Reiškia kareiviai nemoka apseiti su ginklais. Berniokas, įstojęs kariuomenėn ir įgijęs šautuvą, nežino kaip jį išbandyti: šauda ant tuščio oran, į šunis, kates, į savų kambarių lubas ir sienas. Žodžiu, kur papuolė. Mat nori „kareiviškumą“ parodyti.

— Šimtą penkiasdešimts auksinų. Viskas labai brangu ir sunku su šeimyna už tuos pinigus iki mėnesio galui pragyvent. Bet konduktorius sakė, kad jeigu daug šalipenčių nukapliuosime, tai algos pridėsias.

— Rytoj, — sakau, — į Alytų atvažiuos iš Kau-no šitų plentų prižiūrėtojas, technikas. Nueik, — sakau, — į jį (jis gal ir pats į čia atvyks) ir visą tiesą jam išporyk, o pamatysi, kad tiek daug nelieps dirbt, o gal ir alga paskirta didesnė.

— Oi, ponuli, net man akyse šviesiau daros. Nueisiu, nueisiu. Dėkui už žodį. Ve jau ketvirta diena, kaip duonelės netekom, ir vis nėr kada paėjėt nuo Nemuno tolėliau pagrūdauti. Čia iš arti lenkai viską legionininkams į Varėnos pusę išgabena.

Taip guodžias materiškė, kurios vyras, dar rusams viešpataujant, buvo šio plento sargu. Tuomet jie čia abudu, sargas su žmona, ant šio plento plūšėjo, o čia pat netoli kareivinėse rusų kareiviai rusiškai dainavo. Ir jiems rodės, kad ir jiedu, ir tas plentas, ir tas miškas, ir tie žmonės rusams priklauso ir visa aplinkui taip svetima, svetima, ir nėra kam pasiskųst, pasiguost. O dabar?...

Nueik, kad nori, į Cimaniūnų, Margų, Drapalių, Vileikių, Šiaulėnų, Guobinių ir daugybę kitų šio kam-tio sodžių, tai daugiau nieko čia svetimo nerasi, negu pak senovės laikų, supelėjusį „Nek bendze pokvalioni

Jezus Kristus“. Liškevos apygarda visa tokia. Jau-nimo daugiausia. Paauglių pilna. Vaikų visas debesy. Visiems šiems panemuniečiams reikia bent vieno, kito inteligento, reikia mokyklų, kurių čia niekad nebuvo ir nėra. O derlingas būtų šis kraštas milžiniais. O kalbos turtu, o burtų ir apskritai įvairių tautos brangumynų čia neišbaigiami ištekčiai, kurie be tam tikros apsaugos, be tų turtų rinkėjų nykte nyksta. O dainų čia, dzūkų gražiųjų dainų, negalima nei išdainuoti, kad ir kaip ilgai dainuotum. Ir tik viena gal daina šio ramaus kampo tylą ir vienodumą pakeičia. Ir vėl prisimena to paties dainiaus žodžiai:

Cik tai melsvas Nemunėlis,
kū per šalį plaukia tū
graudziai žūro į tuos smėlius,
kū jam juokias nuo krantų.
Cik sasutė, cik jaunoji —
ar nuliūdus ar linsma, —
graudziai viena sau dainuoja
lankon šienū grėbdama:
kap bernelis raitužėlis
joja žemėn svėcimon,
o jos vienas rūpestėlis
laukc parjojanc jo namon.
Cik milžinkapiai prie kelio
miegi dzienas ir nakcis,
cik tai pasakon sanelio
liūdnei gryžta praeicis...

Jeigu tie šūviai nebūna kenksmingi, tai ir tylima. Bet jeigu užmuša žmogų ar gyvulį, tuomet pradeda aimanuoti.

Kad tokie atsitikimai būtų paskutiniai, turėtų apie tai pasirūpinti vyresnieji. Kareiviai turi būti gerai išmokyti vartoti šautuvą ir tik tasyk išduoti jiems šovinių. Tuos šovinius, ką bereikalo išlaido, vely suvartotų tam, kad į taikinį mokėtų pataikyti. Betikslus ir nereikalingus šaudymus reikėtų griežtai uždrausti.

Prie to viso reikėtų kareiviams įkvėpti atsargumo jausmą.

Ž — ė.

Triperis.

Ši liga ir gi žinoma iš senų senovės. Pirmiau ją sumaišydavo su sifiliu. Tik 19 šimtmečiui besibaigiant tapo surastos savotiškos triperio sėklos. Jos apvalios ir paprastai yra susijungusios poromis. O prisilaiko tik tai pūliuose ir glitumose tų vietų, kurios būna užgautos triperiu.

Triperį taip pat įgyja lytiniu būdu: vyrai perduoda moterims, o moterys vyrams. Ir užsikrečia tik tada, kada triperio sėklos su pūliais patenka ant slidžiosios odelės lytinių dalių. Ne lytiniu būdu labai retai užsikrečia.

Triperis nesusirgdina viso žmogaus kūno. Triperio sėklos niekada neišsiskirsto po visą žmogaus kraują. Triperis paliečia tik kai kurias kūno vietas — slidžiasias odeles. O paprastai pas vyrus ir moteris prasideda nuo šlapinimosi kanalo uždegimo arba smarkaus kataro. Triperis neužgauna sausos odos.

Kad apsirus triperiu, nereikia kad ant slidžiosios odelės būtų žaizdelė arba užsidrėskimas, kaip tai yra prie sifilio. Užtenka to, kad triperio sėklos gautų patekti ant slidžiosios odelės ir kokį laiką pabūti.

Triperis, kaip ir visos kitos užkrečiamosios ligos, prasideda ne tuojaus užsikrėtus. Čion ir gi turi praėiti kai kuris laikas, kad tos ligos sėklų užtektinai prisiveistų. Paprastai dauginimosi laikas tęsiasi 2 — 4 dienas.

Pirmiausia šlapinimosi kanale, arba kurioj kitoj vietoj, jeigu jis yra užkrėstas, pasidaro nedidelis raudonumas. Po truputį pradeda skaudėti ir pasirodo glitumai. Per keletą dienų liga didėja ir visi tieji apsi-reiškimai eina smarkyn. Šlapinantis smarkiai skauda ir peršti šlapinimosi kanalą. Iš ten bėga pūliai, o

Mylimiausioji Dzūkija, tu mano gimtasis kampe Tu taip gražus ir sykiu graudus, kaip graži ir graud tavo mergelės — dzūkės dainelė. Aš trokštu tau laimės, bet nemažiau ir tikiu tave laimužę išvysiant, tave laimingesnių laikų sulauksiant. Tikiu tavo sveiku, galingu jaunimu, kurio dauguma jau susirūpino savo šalies garsia praeitimi, kurio dauguma milžinkapių ramybę, sesučių darželį, o Tėvynės laisvę ir garbę gindami plieno kardą mėgina, o kurio kita dalis pabus su nauju aušrinės spindulėliu, su pirmuoju nauju rago balsu, šaukiančiu: „Pajudinkime, vyrai, žemę!“

Kvietkausko Pranas.

triperio pakyla kiek karštis ir apskritai jaučiasi negerumas.

Jeigu liga prisiarino prie pūslės, tat prisieina dažnai šlapytis ir vis dideliais skaudėjimais. Tarpais prie tarpais net rodosi kraujai. Kartais, užtinus šlapinimosi vietai, šlapumas nubėga su dideliu vargu.

Keturių savaitių laiku švariai užsilaikant ir atskandčiai gydantis, triperis gali visiškai pereit.

Bet gana dažnai smarkusis triperis povalei sumažėja ir pereina į chroniškąjį, kurs tęsiasi net keletą metų. Šitoji triperio forma apsi-reiškia tuomi, kad skaudėjimai būna nedideli. Šlapinantis gali net visai neskaudėti. Tarpais iš šlapinimosi kanalo išeina truputis pūlių ar glitumų. O šlapume plaukioja triperio siūleliai. Pastaruosius galima pamatyti suleidus šlapumą į stiklinę. Jie išrodo balsvais susisukinėjusiais siūliukais.

Triperis nevisuomet apsisotja viename šlapinimosi kanale. Kartais slenka aukštyn ir sukelia pūslės katarą, inkstų uždegimą ir visų kitų lytinių dalių susirgimą. Pas vyrus gali būti kiaušiniukų ir jų priedų uždegimas. Taip pat gali užgriebti prastatinę glandą ir kitas mažiau žymesnes lytines daleles. To viso pasekmės būna gana blogos. Viena, kad jau iššaukia įvairius kentėjimus. O kita, — gali tarpais gautis šlapinimosi kanalo susisaurinimas ar kitoks sugedimas.

Pas moteris triperis turi dar platesnę dirvą. Be šlapinimosi organų ir paviršutinių lytinių dalių susirgimo, triperis dar gali pereiti į gimtinę, kiaušinukus, vidurių plėvę ir kitas dalis. Čia iššaukia įvairių susirgimų ir dažnai gan sunkių. Iš tos priežasties daugelis moterų gauna nesveikatos visam gyvenimui. Be to, kaip moters, taip ir vyrai gali tapti bevaisiais.

Kartais pasitaiko ir nelytinis triperiu apsirgimas. Nes užterštomis rankomis triperio sėklos galima pernešti į akis. Taip motina užkrečia gemančių kūdikių akis, jeigu gimdydama motina serga triperiu.

Triperio sėklos, patekusios akysna sukelia labai smarkų pūlėtą vokų katarą.

Per orą triperiu niekuomet neužsikrečia.

Kartais triperio sėklos gali pereiti krauju į kūno sąnarius ir čia sukelia sąnarių uždegimą. Paprastai užgriebia kokį nors vieną stambiųjų kūno sąnarių: kelį, alkūnę ar kurį kitą.

Be to, pasitaiko, kad kraujas įneša triperio sėklas į akis ir apsirgdina akies vidurį.

Taigi matome, nors triperis ir nėra kokia baisi liga, kaip sifilis, bet visgi dikčiai sunki. Ypač, kad sunku ją gydyti ir lytiniuose susinešimuose lengvai galima užkrėsti kitus. Todėl reikia labai saugotis nuo užsikrėtimo.

Užsikrėtus gi triperiu, negalima turėti jokių lytinių susinešimų iki liga nebus visiškai išgydyta. Tiktai gydytojas gali spręsti ar liga jau užsibaigė ir ar sirgusis triperiu negali užkrėsti kitų. Kad tą sužinojus gydytojas ištyrinėja žiūronu kaikurias ligonio atmatas — šlapumą, glitumą ir kt. Mat būna taip, jog visi triperio apsi-reiškimai taip sumažėja, kad turintys tą ligą mano, būk esąs sveikas. Tik to nežiūrint, lytiniai susinešdamas gali užkrėsti triperiu sveiką žmogų. Ir tai atsitinka delto, kad kartais triperio sėklos ilgam laikui užsilieka slidžiosios odelės gilumoje. O prie lytinių susinešimų gali išeiti paviršiu ir tuo būdu triperis įsiskiepija sveikam. Del tos priežasties ir pas patį triperininką (turintį triperį ypatą) jau suvis apsisotjusi

liga, gali vėl atsinaujinti. Taip pat triperio atsikartojimą gali iššaukti gėrymai svaiginančių gėrymų ir lytinių nesusiturėjimai.

Užtat apsirgus triperiu reikia ilgai gydytis iki gydytojas nepasakys, kad liga jau visai pasibaigė. Tuo laiku negalima turėti jokių lytinių susinešimų.

Jeigu rankomis dasilytėjai tų vietų, kurios užgriebtos triperio liga, tai visuomet reikia švariai nusimazgoti, o nekišti jų suterštų prie burnos. Nes jeigu nešvariomis rankomis paliesi akis, tai jas irgi užkrėsi triperio liga.

D-ras AS—nė.

Minkštasis Šankeris.

Dar yra trečia lytinė liga — minkštasis šankeris. Ji irgi persiduoda tik laike lytinių susinešimų ir turi savas sėklas. Pirmiausia minkštąjį šankerį neatskirdavo nuo sifilio kietojo šankerio. Tik skaitlingais tyrinėjimais buvo susekta, kietasis šankeris—tai sifilio pradžia, o minkštasis šankeris yra suvis atskira liga, neturint jokio ryšio su sifiliu. Ir persirgimas sifiliu neapsaugo nuo užsikrėtimo minkštuoju šankeri. Yra patirta, kad sirgusis sifiliu ir turėjusis kietąjį šankerį (pirmąpradinę sifilio žaizdelę), antrą kartą juomi neužsikrečia.

Minkštuoju šankeri serga irgi iš labai senų laikų. Tik kol nebuvo rastos jo sėklos, tai ir neskirdavo jį nuo kitų ligų.

Minkštasis šankeris yra daug lengvesnė liga, negu sifilis, ir net triperis. Jis viso žmogaus kūno neapsirgdina ir jo nuodai po visą kraują neplaukioja.

Minkštasis šankeris yra vietinė liga ir jo sėklos prisilaiko tik užgriebtose taja liga vietose.

Minkštasis šankeris, kaip ir kitos lytinės ligos, paprastai atsiranda pirmiausiai ant lytinių organų. Nes šios vietos yra tinkamiausia dirva lytinėms ligoms ir ant jų greičiausiai patenka tų ligų sėklos. Kitose kūno vietose retai tepasitaiko.

Apsirgimui minkštuoju šankeri reikalinga, kad šios ligos sėklos ir gi gautų per kokią nors menkute žaizdelę įsibrauti odos gilumon. Minkštojo šankerio sėklos, patekusios ant visiškai sveikos odoš, nesužadina ligos. Tą pat matėme ir prie sifilio. Toji liga įsikverbia kūnan ir gi tik per žaizdelę.

Kitą būna su triperiu. Jam nereikalingos žaizdelės ar įsidrėskimai. Užtenka to, kad triperio sėklos pakliūtų ant gličiosios odelės.

Užsikrėtus minkštuoju šankeri, liga veik tuojaus prasideda. Dauginimosi laiko (per tą laiką ligos sėklos dauginasi žmogaus kūne ir ligos apsireiškimų veik nėra) dažnai visiškai nebūna. O jei būna tai gana trumpas ir tęsiasi tik kelias valandas. Retai kada ilgiau.

Tuojaus po užsikrėtimo, arba praslinkus kuriam laikui toj vietoj, kur įsikverbė odelėn minkštojo šankerio sėklos, pasidaro nedidis raudonas guziukas. Pastarasis greitai pavirsta pulėta pūsliuke. Pūsliukė trūksta ir ima darytis žaizdelė. Per keletą dienų žaizda didėja ir smarkiai pulėja.

Atsiradus pirmajai žaizdelei, gretymose vietose pradeda darytis dar naujos žaizdelės. Mat, žaizdelės pūliai kaip sykis prilaiko minkštojo šankerio sėklas. Ir tieji pūliai gali įsikverbti to pačio žmogaus kiton kūno vieton ir iš to pasidaro naujos žaizdelės. Prie kietojo gi šankerio (pradžios sifilio) žaizdelė paprastai būna viena ir josios pūliai tam pačiam žmogui beveik nekenksmingi.

Prastovėjusios kurį laiką minkštojo šankerio žaizdelės pradeda valytis ir ima gyti. Ir, jeigu liga eis paprastu keliu, tat į 4 savaites (vidutiniai) gali visiškai užsibaigti.

Tik kartais prie minkštojo šankerio būna dar šiaip nekurių paviršutinių lytinių dalių susirgimai ir tuomet liga užsitęsia ilgesniam laikui. Taip antai, pas vyrus būna įvairūs varpos galvutės aptinimai. Kartais galvutė gali net visiškai nupūti.

Beto prie minkštojo šankerio dažnai būna pulėtas kirkšnyse limfos glaudų uždegimas.

Praėjus kuriam laikui po užsikrėtimo, kirkšnyse pasidaro skaudami gužai. Pastarieji parausta, juose ima darytis pūliai. Siuom laiku pakyla net karštis ir smarkiai skauda kirkšnis. Prisuktus glaudus geistina prapjauti, o jei ne, tai jie ir patys pratrūksta. Nuo to laiko glaudai pradeda valytis ir ima gyti.

Taigi, sergant minkštuoju šankeri, o taip pat ir aukščiau minėtomis lytinėmis ligomis (sifiliu ir triperiu) negalima turėti jokių lytinių susinešimų. Viena, kad tuo būdu apkrečia kitus; o antra tai, kad lytinių norų nesulaikymas labai blogai veikia į pačios ligos eigą kokia ji nebūtų: sifilis, triperis ar minkštasis šankeris. Dėliai tos priežasties liga ilgai negyja ir prisideda įvairūs ligos apsisunkinimai.

Žinios.

Lietuvoje.

Lenkai turės trauktis iš Lietuvos laukan. Lenkai, santarvės politikų supratimu, geriausiai tinka kovai su bolševikais ir delto santarvė lenkus visokiais būdais šelpė, užmiršdama apie kitas tautas. Lenkų imperialistai, išnaudodami santarvės pasitikėjimą, stengėsi kuodaugiausia užgriebti Lietuvos, Vokietijos, Ukrainos ir k žemių. Visa tai lenkai darė, prisidengę kovos su bolševizmu skraiste. Ir gana ilgą laiką santarvė pro pirštus žiūrėjo į lenkų užgrobumus, mažai tekreipdama domės į Lietuvių, ukrainiečių ir k. protestus. Tik dabar santarvė pradėjo blaiviau žiūrėti į savo globojamosios Lenkijos darbus. Labiausia santarvė pasimokino iš dabartinio Rumunų valdžios elgesio, kuri visiškai nesiskaitydama su santarvės reikalavimais bei įsakymais, savavališkai užpuolė Vengrijos sostinę Budapeštą ir plėšia Vengrų gyventojus. Santarvės politikai suprato, jog Lenkai ankščiau ar vėliau irgi, panašiai kaip Rumunai, pradės nesiskaityti su santarvės reikalavimais ir delto pastaruojų laiku net ir prancūzai pradėjo šnairuoti į Varšuvos grobikus ir malšinti jų įnorių. Šit, kad ir Lietuvos klausime. Lig šiol prancūzai lenkams leido lysti į Lietuvos žemes vis gilyn ir gilyn; gi šiomis dienomis, telegrama iš Paryžiaus skelbia, kad maršalas Foš'as pranešė Lie-

tuvos delegacijai Taikos Kongrese, jog Lenkų vyriausybei bus įsakyta atitraukti savo kariuomenę, kuri peržengė demarkacijos liniją, vėl atgal už jos.

Tik kasžin ar paklausys pasipūtę Varšuvos ponai savo globėjų reikalavimų?

Kaunas. Rugsėjo 21 d. I-as raitelių pulkas surengė Kaune ant savo plečiaus pulko šventę. Šventėn teikėsi atvykti Valstybės Prezidentas, Tarybos pirmininkas Šilingas, Vyriausias Karo Vadas ir kiti aukšto laipsnio karininkai.

Programa buvo vykdoma šioje eilėje:

1) Būrio mokymas, vadovaujant eskadrono vadui karininkui Tumui;

2) Voltžiravimas; prizus gavo karys Balkauskis, karys Sasnauskis ir kareivis Balgaitis.

3) Kirtimais kardais įsmeigtų šakučių. Prizus gavo karys Sasnauskis, karys Jakšta ir karys Morozov'as.

4) Šokimas per barjerus (kliūtys). Prizus gavo kareivis Galdikas, karys Jakšta, karys Šusteraitis ir karys Puleika.

5) Džinchany; prizus gavo eskadrono vadas karininkas Tumas, karininkas Kalina.

6) Jojimas, kas greičiau.: daugiausia už kitus atsižymėjo karininkas Tumas, užtat jį teikėsi apdovano- ti Valstybės Prezidentas aukso laikrodžiu su retežėliu; prizus gavo taip pat karūžas Smetona, Paulauskis, Morozov'as.

Laike parodymų griežė orkestras. X.

Daiktai Lietuvos kariuomenei. Iš Prancūzijos į Liepojų anglų laivas atvežė daugybę rūbų, maisto ir vaistų Lietuvos kariuomenės reikalams. Tais rūbais bus galima aprengti apie keturias dešimtis tūkstančių kareivių. Tie daiktai traukiniu jau parvežti Lietuvon.

Kaišedoris, Vilniaus rėd. Čia 7 d. Rugsėjo š. m. buvo suruoštas vakarėlis: vaidino „Dėdė atvažiavo“ (vieno veiksmo dramą). Vaidinimas pavyko vidutiniškai. Publikos buvo apščiai. Po vaidinimo buvo dainos, deklamacijos ir šokiai. Keletas vaikinių ir viena mergaitė gražiai padeklemavo eilių, ypač pasižymėjo vienas kariškis, būtent dr. T. kuris karštai padeklemavo eiles „Šalin o lenkai prakeiktieji“ ir k. tos eilės publikai labai patiko; nors lenkininkai, žinoma, užsigavo. Reikia pažymėti, kad karštos deklamacijos labai sužadino kareivius ir pakėlė jų ūpą.

Salė buvo gražiai papuošta tautinėmis vėliavomis, Vyčiu ir Lietuvos Kunigaigščių paveikslais. Sektinas tai pavyzdys ir kitų Lietuvos kampelių jaunimui. Valio, Kaišedorio artistų kuopelė!

Dulkė.

Užsienyje.

Cekai prieš lenkus. Čekai jau seniai ginčijasi su lenkais dėliai Tešeno kasyklų. Už tą kraštą jie buvo jau ir susimušę nekartą. Pagalios čekai kiek aprimo, tikėdamiesi, kad Taikos Konferencija, žiūrėdama teisybės, atiduos tą sritį čekų valstybei. Bet lenkai visokiomis suktybėmis bei melagybėmis atsiekė to, kad Taikos Kongresas Tešeno klausimą nusprendė lenkų naudai. Parėjus tai žiniai, visa čekų tauta baisiai subruzdė.

Čekų politinių partijų vadai visą tą naktį tarėsi pas prezidentą Masariką. Iš Pragos buvo pasiųsta telegrama čekų taikos delegacijai Paryžiuje, kad ji nesirašytų po sutartimi, atiduodančia Tešeną lenkams. Čekų darbininkai-angliakasiai pareiškė, kad jie greičiau susprogdys, išardys Tešeno kasyklas, negu užleis jas lenkams. Apskritai, visa čekų tauta baisiai įnir-

šusi ant lenkų ir grasina ginklu atkeršyti už Tešeno grobimą.

Pabaltijos valstybių atstovų reikalavimai Paryžiuje Lietuvos, Latvijos ir Estonijos delegatai Paryžiuje, Taikos Kongreso pirmininką pareikalavo pranešti, kas yra nutarta Pabaltijos valstybių klausimu. Jie pareiškė, kad sekmingai kovai su bolševikais, Pabaltijos valstybėms būtina reikia daryti įvairių sutarčių politikos bei ūkio srityje su kitomis valstybėmis. Bet tos sutartys galimos tik tuomet, kai Pabaltijos valstybėms bus pripažinta nepriklausomybė. Užtat Lietuvos, Latvijos ir Estų delegatai reikalauja, neatidėliojant pripažinti tų šalių nepriklausomybę ir priimti jas į Tautų Sąjungą.

Iš Amerikos lietuvių gyvenimo.

Lietuvos liuosybės sargai Lietuvos likimu, jos laisve susirūpinę netik Didžiosios Lietuvos gyventojai, bet lygiai ir Amerikos lietuvių jaunimas trokšta padėti mūsų kariuomenei atvaduoti tėvynę nuo svetimųjų užpuolikų ir tuo tikslu spiečias į taip vadinamus „Lietuvos liuosybės sargų“ pulkus. Tos organizacijos skyrių yra įvairiose Amerikos vietose; skyrių nariai laiks nuo laiko renkasi lavintis karo dalykuose; jiems vadovauja buvusieji Amerikos ar Rusijos armijos karininkai-lietuviai. Kaip tik bus galima, tai Amerikos lietuviai - kareiviai važiuos kariauti Lietuvon. Kad daugiau pritraukus jaunimo, Lietuvos liuosybės sargų organizatoriai rengia susirinkimus, prakalbas, karštai ragindami rašyti į lietuvių pulkus ir padėti iškovoti Lietuvai nepriklausomybę. Taip antai, Nevarko Liet. L. S. skyrius šitaip kreipiasi į lietuvius-amerikiečius: „Vyrai! Lenkai-plėšikai naikina Lietuvą. Lenkai įvedė baudžiamąją Lietuvon, nežmoniškai elgiasi, niekina mūsų merginas ir moteris. Tad į darbą, Bro liai! Į Lietuvos liuosybės sargų pulkus! O mūsų darbas už liuosybę bus garbingas!“

Nevarko L. l. s. pulką apsiėmė mokinti tarnavusis rusų kariuomenėje karininkas A. Pempė, kuris 13 rugpiučio ir pradėjo savo darbą. Skubiai tvarkomas Nevarko pulko štabas.

Taip pat širdingai kviečiamos ir sesutės - lietuvaivaitės rašyti į lietuvių Raudonojo kryžiaus Draugiją, kad tuo būdu ir jos pagelbėtų savo tėvynei Lietuvai sunkioje valandoje.

Atsiųstos redakcijai knygos

Vaižganto. Politikos ar visuomenės knygų darbas? Vilnius 1919 m.

Nauji Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros Skyriaus leidiniai:

1. Instrukcija sveikatai užlaikyti. 20 psl.

2. Kariškas lietuviškai-rusiškas ir rusiškai-lietuviškas žodynelis. 106 puslapiai. Kaina 5 auks.

3. Rusų Maksimo sistemos kulkosvaidis. 48 pusl.

4. **Karininkas Kaunas.** Šaudymo mokymas. 12 pusl.

Redakcijos atsakai.

Telšiui. Mes nenorime polemizuoti su „Vienybe“ ir atsaukti jūsų nuomone neteisingas jos paduotas žinutes. Korespondenciją atiduodame „Lietuvai.“

Kvietkausko Pranui Tikimės, kad ir toliau Tamsta mūsų neužmirši.